

**Robert Sylwester, THE ADOLESCENT BRAIN:
Reaching for Autonomy.**
Thousand Oaks, California: Corwin Press. A Sage Publications
Company, 2007., 157 str.

Robert Sylwester je profesor emeritus odgojnih znanosti Sveučilišta u Oregonu, koji se u profesionalnom radu usmjerio na odgojne implikacije u novom razvoju znanosti i tehnologije, pa o problemu razumijevanja adolescencije govori kroz prikaz biološkog sazrijevanja mozga adolescenta. Ovo nije tip knjige *kako to uraditi*, tj. autor ne donosi gotova rješenja kako nastaviti kontrolirati adolescente koji su “do jučer” bili poslušna djeca. To nije bit adolescencije. Bit adolescencije je sazrijevanje i izgradnja mladog čovjeka u odgovornu i zrelu odraslu osobu. Knjiga govori o tome kako razumjeti adolescente i njihov razvoj; opisuje kako mozak adolescenata misli, osjeća, uči i mijenja se na putu odrastanja. Potiče nas da odgajamo kreativnost, maštu i individualnost. Autor nam pomaže u razumijevanju nekih kritičnih točaka u razvoju adolescenata kao što su: seksualnost, profesionalna zvanja, moralnost i etika, rizik i sigurnost, tehnologija i droge, umjetnost i humanost, te suradnja i autonomija. To su ujedno i poglavlja knjige *Mozak adolescenta: Traganje za autonomijom*.

Profesor Sylwester je u svom osobnom i profesionalnom životu došao do zaključka da ćemo u radu s adolescentima biti mnogo uspješniji ako ih pokušamo razumjeti a ne kontrolirati, pa je stoga postizanje međugeneracijske komunikacije središte mentorstva, a odgoj i poučavanje adolescenata postaju više umjetnost nego znanost. Odgoj je mnogo djelotvorniji ako se kontinuirano temelji na vjerovanju mladih ljudi da su rođenjem stekli pravo na sigurnost, zdravlje i bezuvjetnu ljubav – kojom ih volimo zbog onoga tko su oni a ne zbog onoga što rade. Nasuprot tome, roditeljstvo i poučavanje koje se temelji na nagradama i kaznama šalje negativnu poruku jer stvara uvjete ekonomske razmjene. Mladi ljudi tako uče zadovoljavati želje drugih, umjesto razvijati osobne interese i vještine koje za-

htijeva demokratsko društvo. Adolescenti neće razviti potrebne vještine, ako im roditelji i odgajatelji ne omogućuju da donose moralne i etičke odluke i evaluiraju njihove posljedice.

Kroz čitavu knjigu autor nam nastoji objasniti zbunjenost koju mladi osjećaju u sebi, ali i našu zbunjenost s njima. Dramatične biološke promjene koje se javljaju u vrijeme adolescencije jedan su od elementa koji mijenjaju autokoncepciju i samopoštovanje adolescenata što može prouzročiti konfuziju. Mladi spontano i žele i ne žele pažnju drugih. Često se gledaju u zrcalo i često ne vole ono što vide. Stil – u odijevanju, jeziku, glazbi, ponašanju i drugim elementima njihova “društvenog ja” – adolescentima postaje jako važan.

Kad određena uspoređivanja i natjecanja s vršnjacima izmaknu kontroli, ona mogu uzrokovati brojne osobne i socijalne probleme. Pomoći mogu programi za učenje socijalnih kompetencija koji pripremaju adolescente za suočavanje s mogućom stresnom situacijom u stvarnom životu kao i igranje uloga i simulacije različitih aktivnosti u školi. Može zvučati banalno, ali najbolji je put pomaganja adolescentima u nadilaženju rizičnih ponašanja – biti dobar primjer, biti blizu kad nas zatrebaju i razgovarati s njima. Adolescenti na putu sazrijevanja žele objašnjenja i uspoređuju alternative, a odgovor “Jer sam ja tako rekao” – zaista im neće pomoći.

Veliku pozornost autor posvećuje i seksualnosti u doba mladenaštva. Počinje s utjecajem masmedija, koji i inače imaju značajnu ulogu u pružanju pozitivnih i negativnih modela mladima – što uraditi i kako nešto uraditi kad su nesigurni u izražavanju svoje individualnosti. Mediji, primjerice, daju ne-realnu sliku o seksualnosti i životu odraslih, pogotovo kad je riječ o lakoj dostupnosti pornografskim sadržajima. Roditeljski model također često nije od velike pomoći u složenom društvu u kojemu mladi

nemaju jasnu viziju roditeljskog poziva i osobnog života, pogotovo zbog povećanog broja razvoda. Stoga mnogim mladima profesori i treneri postaju primarni model.

Mladima koji su na tim područjima ranjivi pomaže ako su aktivno uključeni u školske i izvanškolske aktivnosti, jer im nude sadržaje koji ih ispunjuju i omogućuju promatranje kako se njihovi vršnjaci ponašaju u različitim situacijama. Adolescenti nesigurni u sebe možda žele svojim neprijemljenim ponašanjima privući pozornost. Stoga društva mladih imaju važnu ulogu, jer zahtijevaju prikladna ponašanja i pridržavanje dogovorenih pravila. Mladi ne žele biti izbačeni iz grupe, pa se pridržavaju pravila i na taj način uče sklapati i zadržavati prijateljstva.

Središnja tema problematike koju ova knjiga istražuje jest razvoj pozitivnoga osobnoga moralno/etičkog temelja koje karakterizira autonomnu odraslu osobu. Znati kako nešto uraditi nije isto kao i znati treba li to uraditi. Da bi pomogli adolescentima u rješavanju te problematike, odrasli koji ih odgajaju bi trebali razviti, u najmanju ruku, funkcionalno razumijevanje temeljne neurobiologije adolescenata jer je sazrijevanje "frontalnog dijela mozga" u doba adolescencije mnogo važnije nego što smo prije znali: on ima središnje mjesto u rješavanju problema, donošenju odluka i započinjanju akcija. Da bismo razumjeli adolescente, moramo razumjeti naš mozak. Stoga je cijelo jedno poglavlje posvećeno organizaciji ljudskog mozga, anatomiji, stanicama, funkcionalnosti, razvoju i održavanju mozga.

Nerealno je očekivati funkcionalnu stabilnost tijekom razvoja mozga adolescenata, pa ćemo prije konfuzijom negoli dosljednošću moći opisati spoznaje i ponašanje adolescenata. Kao što je normalno da šestomjesečno dijete ne govori ili hoda, isto je tako prirodno da se adolescent ne ponaša uvijek prikladno, jer uostalom ni naše društvo, smatra autor, još ne zna kako najbolje odgajati adolescente u ovom razdoblju brzih kulturalnih promjena.

Knjiga započinje napomenom kako nema jednostavnog recepta koji bi dao gotova rješenja svima onima za koje je knjiga i napisana – roditeljima i odgajateljima, učiteljima, profesorima, pedagogima, psiholozima, trenerima, voditeljima raznih radionica i slobodnih aktivnosti – o tome kako najbolje pratiti mlade na njihovu putu odrastanja. Sylwester završava slično kao što i započinje, bez izričitih uputa kako će adolescent postati autonomna odrasla osoba, ali ističe nekoliko općih načela, primjerice – bezuvjetnu ljubav i istinsko suradničko povjerenje. Poglavlja prikazuju dugu povijest koju adolescenti i odrasli prolaze zajedno, a objašnjenja, modeli, metafore i komentari mogu nam samo pomoći u ophođenju s mladima.

Na samom kraju knjige Sylwester spominje izreku Paula Kleea da je *crtta točka koja je krenula u šetnju* čime sugerira da je možda najbolje ostaviti umjetnicima da okarakteriziraju biološku i kulturalnu složenost "adolescentuskog putovanja".

s. Marijana Ćuk